

Николай Райнов

Сажди

Английска приказка

В работилницата на един художник се търкаляли много тръбички от калай, пълни с блажни багри. Живописецът, като влезел в работилницата си, ги вземал, изстисквал от всяка по малко багра на палитрата си и почвал да работи. Само една тръбица лежала забравена в ъгъла. В нея имало черна багра, наречена „холандски сажди“.

– Тъй е то! – казвала с дълбока въздишка тая тръбичка. – Господарят дори и не си спомня за мене. Едно време казваше, че съм била тежка и груба, не ме бивало за нищо. А сега ме е вече съвсем забравил. Така и ще си изсъхна и някой ден ще ме изхвърли.

До тръбицата със саждена багра лежели един тъп нож и няколко късчета от липов въглен. Те мълчали. Лежали лениво и се не оплаквали. Но саждената багра била честолюбива. Чувствувала се оскърбена, че художникът не ѝ обръща внимание.

– Ето – казала тя тихо на ножа и въглените. – Вижте що става там! Майсторът взема от всички багри: и от червените, и от зелените, и от жълтите, и от сините, и от теменужните, дори и от кафените, които не са по-добри от мене. С тях изписва големи картини, които праща по изложбите и музеите. Те украсяват дворци и богаташки къщи. А ние с вас лежим тук, непотребни никому.

Тя била бърбица.

– Няма ли поне веднъж да ми се усмихне щастие? Ето да вземем за пример туша. Какво е той? Черна багра, също като мене, само че разтопена и наляна в стъкълце. А господарят не може без тоя проклет туш. Вземе ли да рисува нещо на хартия, ще топне перото или четчицата право в стъклото с туш.

Саждената багра се опитвала често да заприказва с другите. Но те били доволни и не ѝ обръщали внимание. В широката работилница с големи прозорци, над които висели едри клони от див кестен, им било много добре.

Синият кобалт, щом го мазне живописецът два-три пъти, се превръщал на чудно лятно небе. Червеният кармин изписвал трендафилови цветове. Жълтият хром и мътната охра рядко се слагали чисти, но и без тях художникът не можел да мине: той ги турял там, дето трябва да се придаде на предметите златист отблясък. Сивокафената умбра обагряла тъмните къдрици на детските коси. Яркия кинобар блестял по небето, когато се изобразявал изгрев или залез. И още много други багри употребявал живописецът, когато започне да изписва хубавици с разкошни дрехи, рицари, които вървят по нацъфтели поляни, деца, които си играят в гората, или кораби, плуващи по морето.

– Стига си въздишала! – изхъркал веднъж ножът, комуто омръзнало да слуша тия вечни оплаквания. – Да не мислиш, че на мене ми е по-добре? Аз цял се изтърках от четките, които постоянно чистех. И най-сетне господарят ме захвърли.

– Все пак ти си свършил поне някаква работа. А аз? Лежа и се търкалям.

И тя наистина лежала толкова дълго, че над нея паяците сплели мрежа и тръбицата посивяла като прашна обувка.

Но един ден художникът влязъл с бързи крачки в своята работилница и отишъл право в онзи кът, дето лежала саждената багра. Нима е дошъл часът и тя да влезе в работа?

Художникът взел тръбицата, сложил я на своя триножник и казал:

– Най-сетне и холандските сажди ще свършат работа. Другите тръбички с багри, които не трябвали тоя път, се наизправили – да видят какво ще стане. Те приличали на войници с широки шинели, както се били наредили една до друга.

А живописецът в това време развинтил капачето на тръбичката, истискал баграта на палитрата си и почнал да я смесва с масло. Сетне закрепил на триножника дълга дъска, на която била закована тенекия, и почнал да маже някакви черти.

Другите багри се разсмели:

– Саждената багра ще напише надпис и ще го заковат на някой стълб край пътя. Ха, ха, ха! Надпис! Значи – тя ще послужи за бояджийска работа. А вижте я колко се надува, като че ли ще работят с нея картина!

Багрите се смеели толкова силно, че дори и паяците наизлезли от своите паяжини да погледат. Но работата се свършила бързо. Саждената багра, намазана на тенекията, се оглеждала вече в огледалото. Тя видяла синята тенекия, на която пишело с едри букви:

ТУК Е ЧАСТЕН ИМОТ. ЗАБРАНЕНО Е ДА СЕ СТРЕЛЯ!

– Хубава работа! – рекла отчаяно саждената багра. – Значи, аз ще вися на дъжда, ще ме жули вятърът, ще ме ядат отдолу червеи. А някой ден може и да ме изкъртят съвсем. По-добре беше да си лежах в къта под паяжината.

Но художникът не я слушал що приказва. Той оставил надписа да съхне и се заел с друга работа. След няколко дни дошъл един братат човек. Той бил градинарят на художника.

– Вземи тоя надпис – казал живописецът – и го закови на един стълб на оградата. Оня ден неколцина негодници убили десетина сини дроздове. Това не бива да продължава тъй. Моята градина не е безстопанствена гора.

Когато градинарят изнесъл надписа, багрите почнали да се подиграват на саждената багра.

– Сбогом! – й казвали те. – Върви да плашиш занаят пред кукумявките и прилепите.

Вратата се затворила и черната багра се простила завинаги с хубавата работилница и с всичко, що имало в нея. Градинарят заковал надписа на един висок стълб, до стената над пътя, тъй че да се вижда отвсякъде.

Първата нощ, която прекарала саждената багра отвън, била дъждовита, бурна, студена. Черната багра, която никога преди това не била излизала от калаената тръбичка, страдала ужасно. И не само през нощта. На сутринта, когато я огряло слънцето, тя си казала:

– Загивам! Тук и ще си умра. Ще вися над пътя, додето се обърна на прах.

Тя погледнала около себе си – да види къде се намира. Нищо утешително не видяла. От двете страни се издигала гъста стена от листа. Тъй се струвало поне на саждите, които не виждали стълбата на дърветата. Долу расла трева и бурени. А нататък се простирал път – глинест, разкалян, много дълъг.

Минал един селянин. Като погледнал пресния надпис, избърборил няколко лоши думи. И нему като на много други се искало да бие лов в чужди имот, а сега вече това било невъзможно. После по дъската с надписа пропълзъл охлюв, а след него – червей. Един кълвач ударил червея с кълвуна си и го напалал.

Саждената багра гледала всичко това и не можела да каже нищо. Но ето че дошли три-четири момчета и почнали да замерят надписа с камъни и да говорят неприлични думи за оногова, който го е поставил там. А после завалил отново дъжд.

С горчивина си спомняла саждената багра за топлатата и удобната работилница, дето било винаги светло. Тъкмо по това време другите тръбички с багри се нареждали в кутията, очаквайки да ги вземе живописецът.

– Еееех, да можех да се върна там! – въздишала черната багра. След пладне небето се изяснило съвсем, Саждената черна почнала да се заглежда в сочната зеленина на дърветата, измокрена от дъжда. По листата

блестели едри капки. А между тях се синеело ясно небе. Надошли огнякъде и птички. Накацали по клоните, по тревата и запели.

– Чик-чиририк! Чик-чиририк! – чуруликали те. – Колко ни е весело! Най-после вече никой не ще посмее да ни слага примки, нито да стреля по нас. Лошите деца не ще могат да идват да ни развалят гнездата.

На саждената черна се харесало птичето пение. И тя запитала една птичка, която кацнала на съседната клонка и се навела да пие от капките:

– Защо се радвате толкова?

– Нима не знаеш? – рекла птичката. – Ти си причина за нашата радост.

– Аз ли? – запитала нерешително черната багра, на която се сторило, че се подиграват с нея.

– Ти, ти – обадил се един славей. – Оня човек, който мина преди малко, би ни застрелял, ако не беше ти. Ние ще ти пеем постоянно. Ще ти благодарим, че ни спаси живота.

Саждената багра била толкова трогната от тия думи, че нямала сила да каже дума. Тя не разбираше ясно как е могла да спаси живота на толкова птички, но разбрала, че господарят ѝ е знаел що прави. Нищо от това, че тя няма да блести на някоя картина, закачена в дворец. Затова пък ще принася полза на тия малки хубави птичета и ще им пази живота. Що от това, че хората ще я оскърбяват и децата ще я замерят с камъни? Стига ѝ, че птичките я обичат.

И те я наистина обичали. Денем ѝ пеели едни, а нощем – други. А тя блестяла на слънцето и се радвала.

КРАЙ

© Николай Райнов

Сканиране, разпознаване и редакция: unicode, 2008

Публикация:

Николай Райнов. Приказки от цял свят

Второ издание

Съставителство и редакция: Богомил Райнов

Литературна група V. Тематичен номер 2587

Редактор на издателството ЛИЛИЯ ИЛИЕВА

Художник ЛЮБЕН ЗИДАРОВ

Художник-редактор ВАСИЛ ЙОНЧЕВ

Макет и технически редактор ТОМА СТАНКУЛОВ

Коректор НАТАЛИЯ КАЦАРОВА

Дадена за набор 18. III. 1972 г. Подписана за печат 30. IX. 1972 г. Излязла от печат 20.

XII. 1974 г. Формат 58×84/18 Печатни коли 44,50. Издателски коли 36,93. Тираж

50,125. Цена 3,60 лв.

Издателство „Народна култура“ – София, 1974

ДПК „Димитър Благоев“ – София

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4862>]